

Folkeoplysning eller fritidsbeskæftigelse. Hvad er egentlig forskellen?

Bjarne Ibsen

Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Syddansk Universitet

Hvad siger Folkeoplysningsloven?

'Formålet med det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde / den folkeoplysende voksenundervisning er at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab ..

Sigtet er at styrke medlemmernes / den enkeltes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet'

To forståelser af 'folkelig deltagelse i demokratiet'

- **Folkestyre**

Deltagelse i 'det store demokrati'

- Deltagelse i Folketingsvalg, kommunalvalg mv.
- Deltagelse i partiforeninger
- Anden form for politisk deltagelse

- **Folkeligt styre**

Kollektive opgaver varetages i selv-styrende frivillige grupper eller foreninger

En undersøgelse af folkeoplysende foreninger og skoleformer

Undersøgelse folkeoplysende foreninger og skoleformer i 2015

- Digitalt spørgeskema sendt til 35.554
- Deraf svarede 11.688 (33 pct.)
- Både oplysningsforbund og kulturelle foreninger

Organisation	Organisations- type	Antal respondenter	Svarprocent (pct.)
AOF	Oplysnings- forbund	2.031	29
FOF		2.815	31
DOF		964	33
LOF		1.437	26
Fora		1.885	32
Foreningen af Folkehøjskoler	Skole-foreninger	244	22
Frie Fagskoler		137	27
Produktionsskoleforeningen		141	43
Daghøjskoleforeningen		41	53
Dansk Kvindesamfund	Foreninger for politik og identitet	116	40
FN-forbundet		112	43
Folk & Sikkerhed		114	36
Grundtvigsk Forum		110	48
Grænseforeningen		184	52
Coop		1.210	40
DAOS	Foreninger for kultur-aktiviteter	37	53
DATS		93	42
SLRTV		17	53

Bliver man mere
engageret i
FOLKESTYRET af at
deltage i foreninger og
aftenskoler?

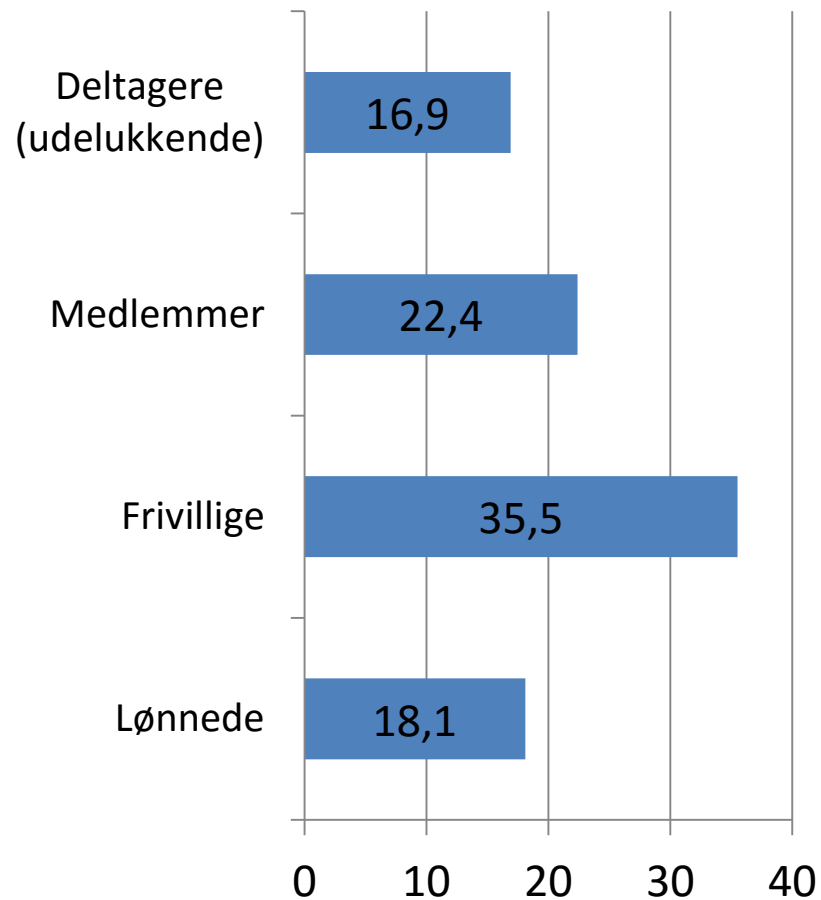
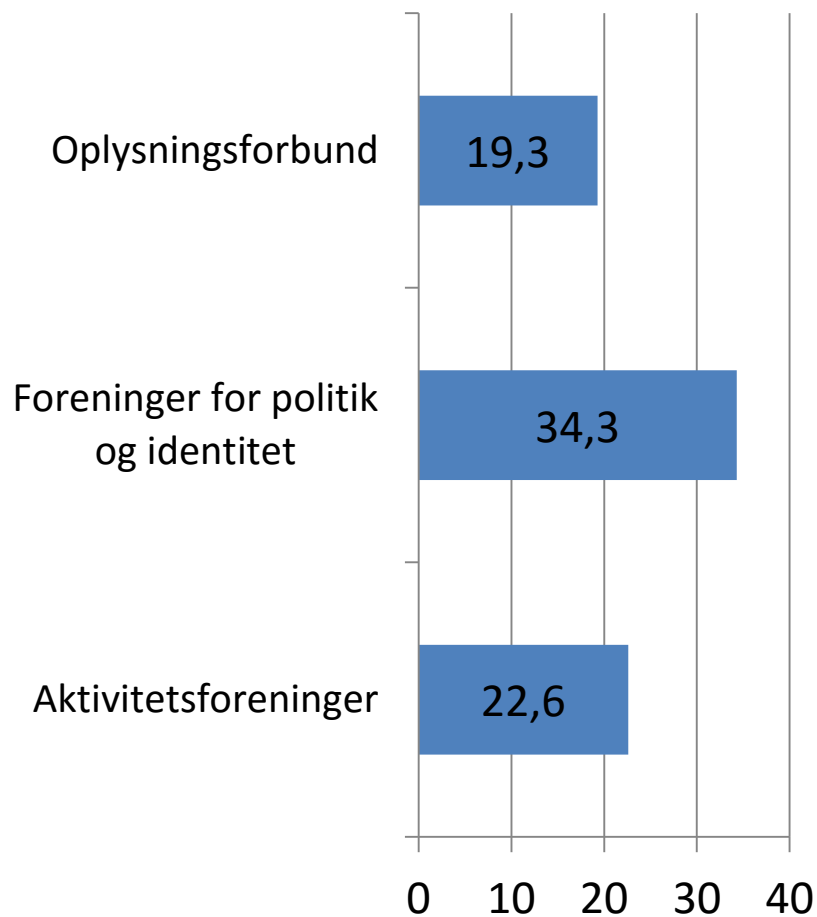

Selvurderet udbytte af deltagelse i organisationen fordelt på organisationstyper (pct.) (andel der har svaret i høj grad eller i nogen grad)

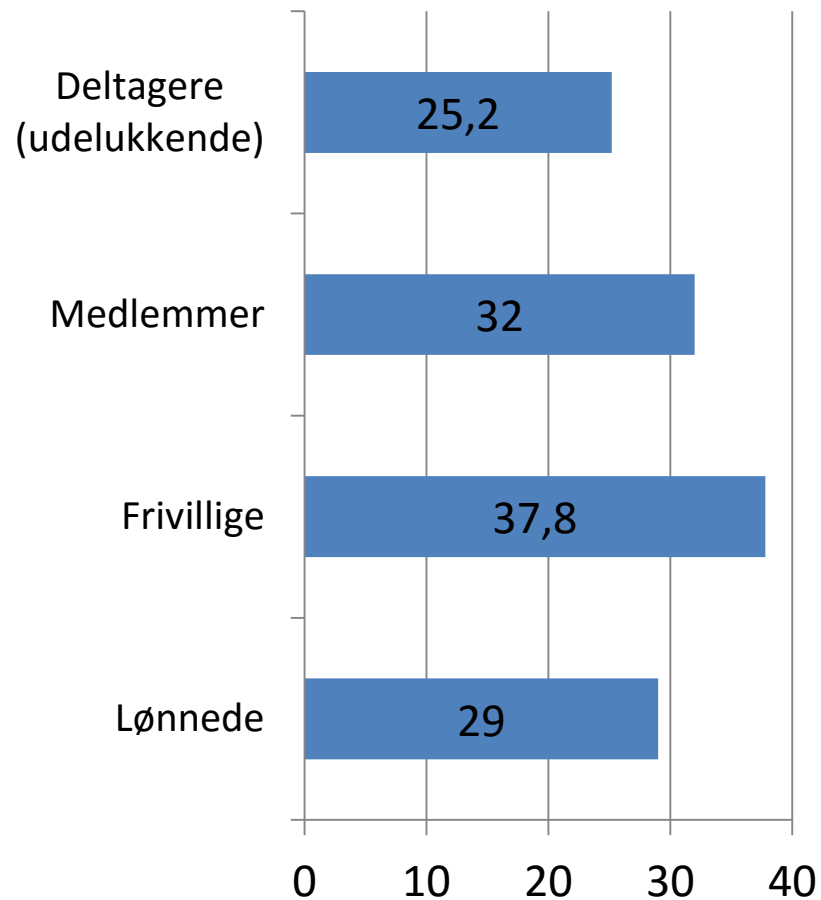
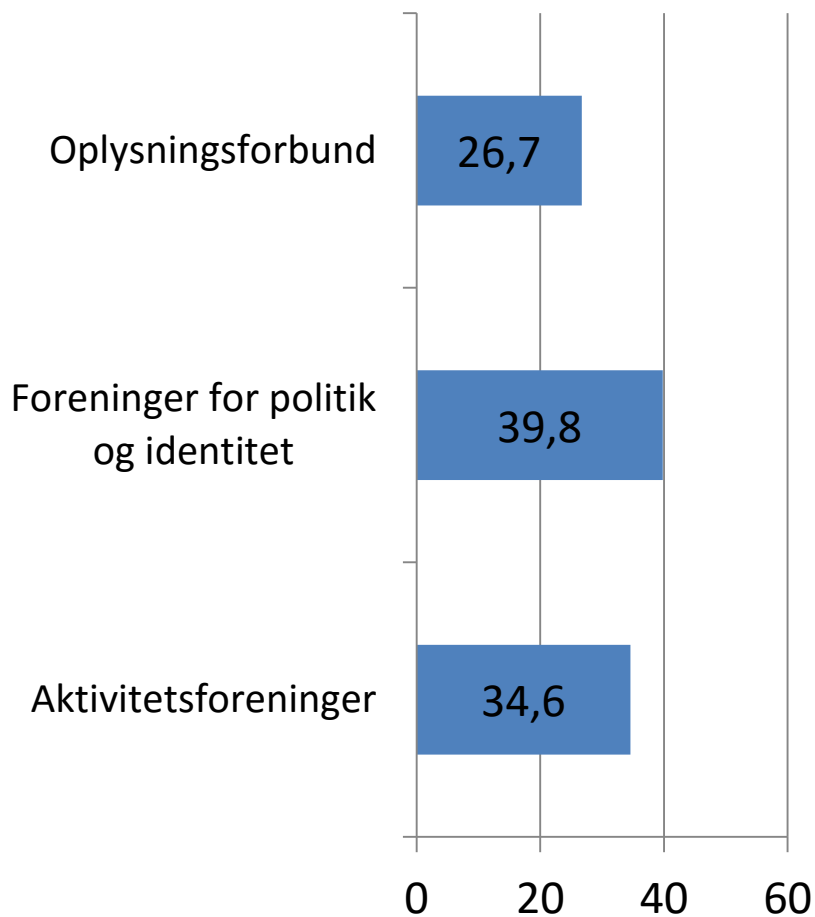
	Oplysnings- forbund	Foreninger for politik og identitet	Foreninger for aktivitet
Lært noget jeg kan bruge i mit job	26	51	68
Lært noget jeg kan bruge i min fritid	83	58	84
Blevet en del af et fællesskab	46	77	92
Fået nye venner	36	63	85
Udviklet mig personligt	60	67	84
Fået større viden om samfundet	23	68	49
Blevet mere engageret i samfundet	16	64	50

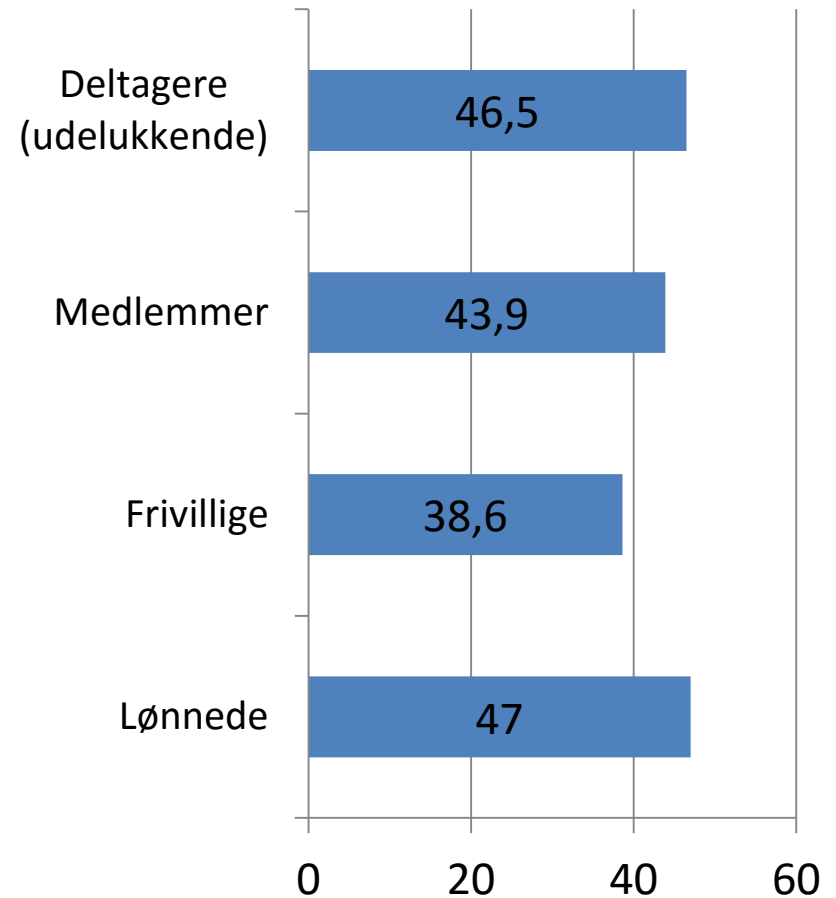
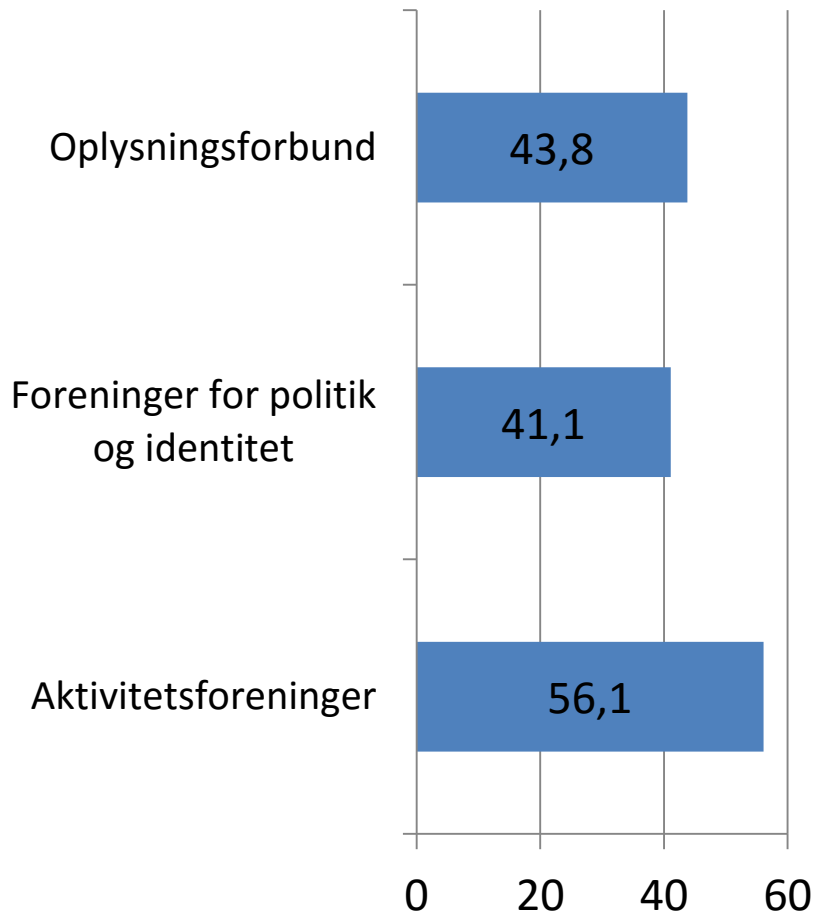
Interesseret i kommunal politik. Andel der er 'meget interesseret' (pct.)

Interesseret i landspolitik. Andel der er 'meget interesseret' (pct.)

Skrevet under på en underskriftsindsamling (elektronisk eller på papir) inden for de seneste 12 måneder

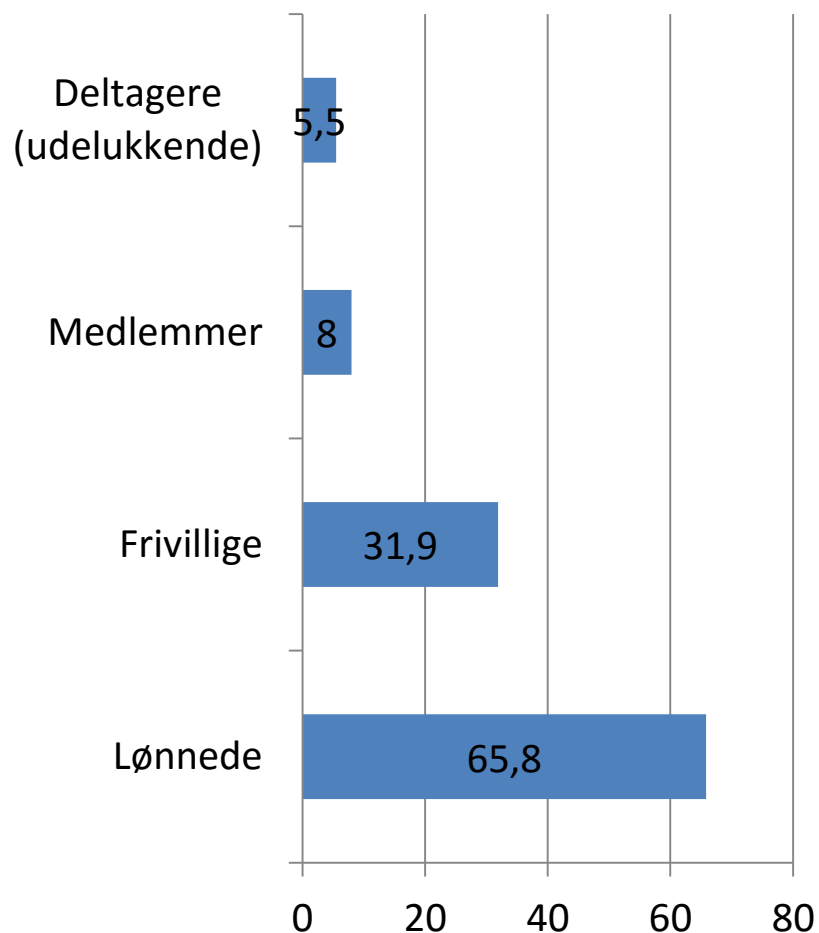
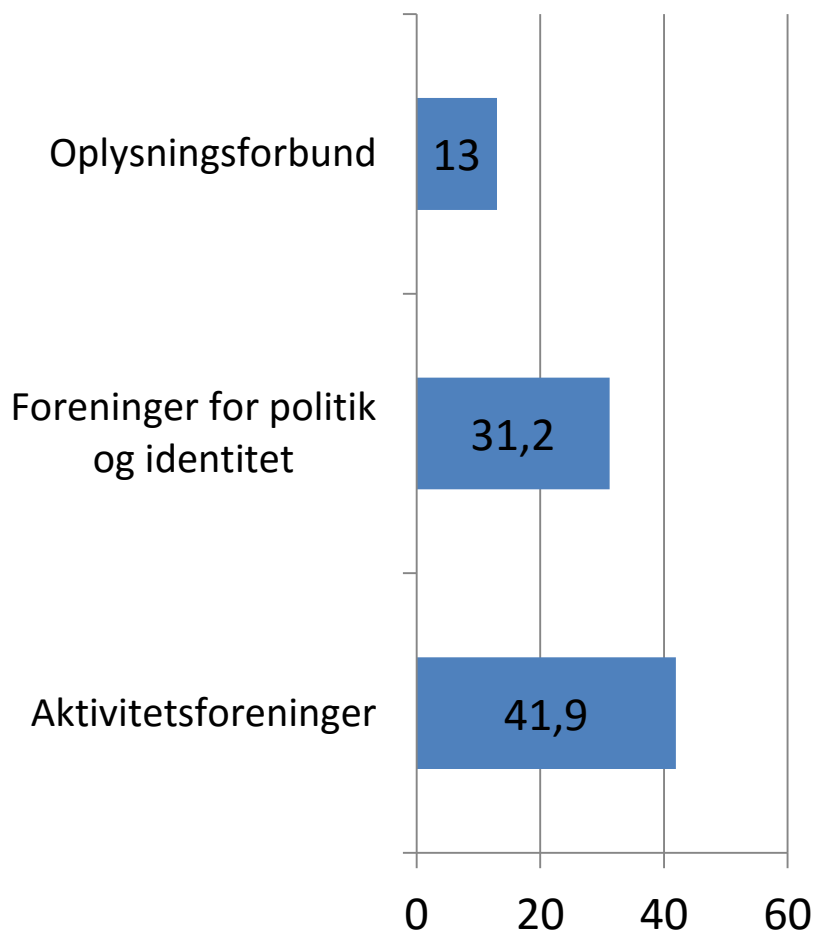
Bliver man mere
engageret i DET
FOLKELIGE STYRE af
at deltage i foreninger
og aftenskoler?

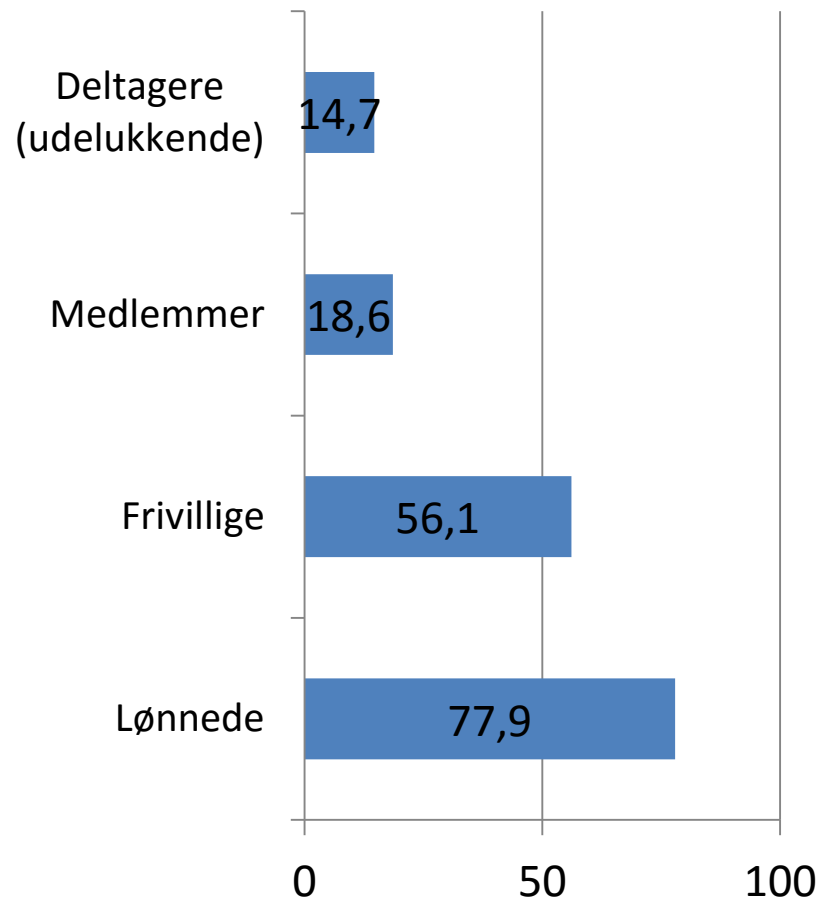
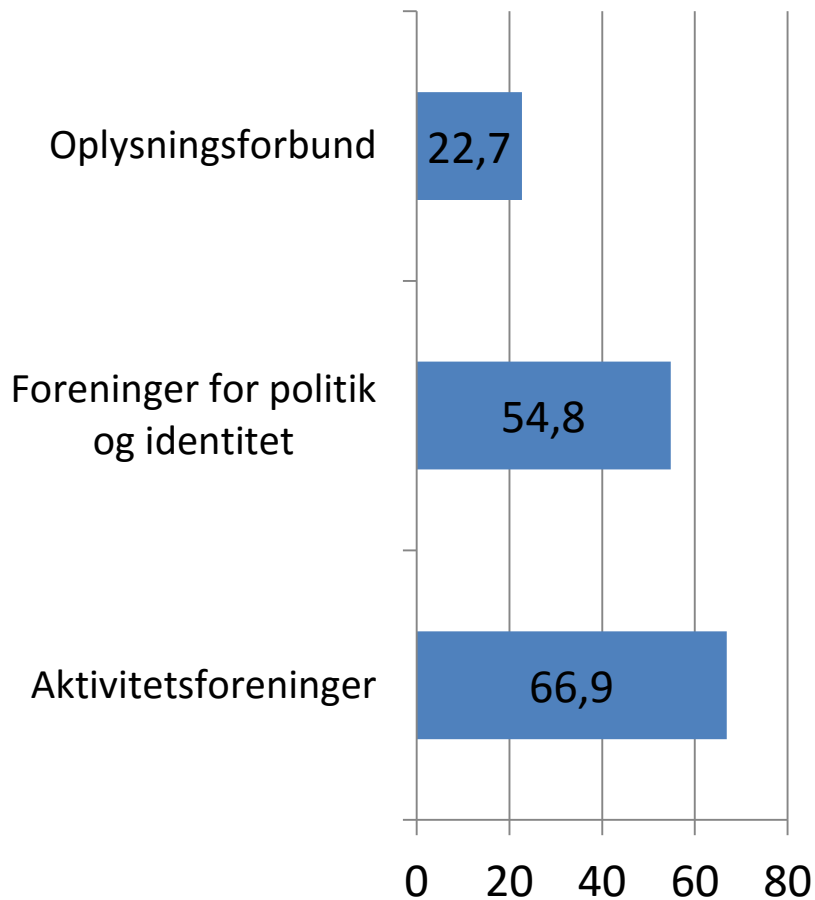
'Undervisning' der udgår af folket

- En anden fortolkning af folkeoplysning er at undervisningen eller aktiviteten udgår af 'folket', dvs. deres interesser og behov til forskel fra en statslig styret undervisning, information mv.
- Derfor skal det være den enkelte forening eller aftenskole, som selv bestemmer, hvad de vil beskæftige sig med og hvordan.
- Men hvor meget er det nu, at aftenskolernes udbud af kurser er bestemt af medlemmernes eller kursisternes ønsker?

Jeg har indflydelse på indholdet i og afviklingen af den aktivitet eller det kursus, jeg deltager i ' (i høj grad)

'Jeg tager et medansvar for det hold eller den aktivitet, jeg deltager i' (i høj grad)

Folkeoplysningen
opstår af samtalen,
samværet og
fællesskabet om
aktiviteten eller
undervisningen

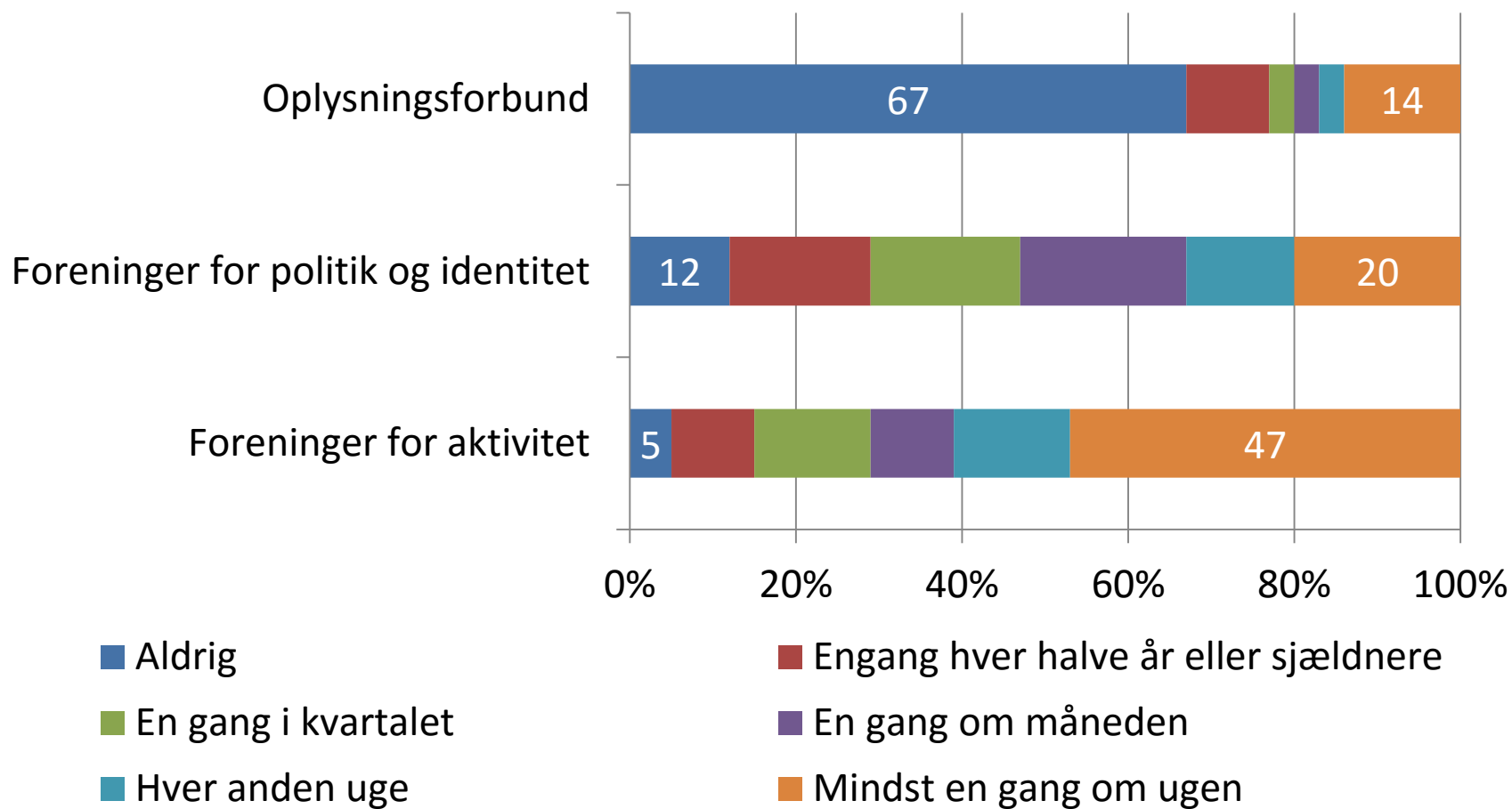

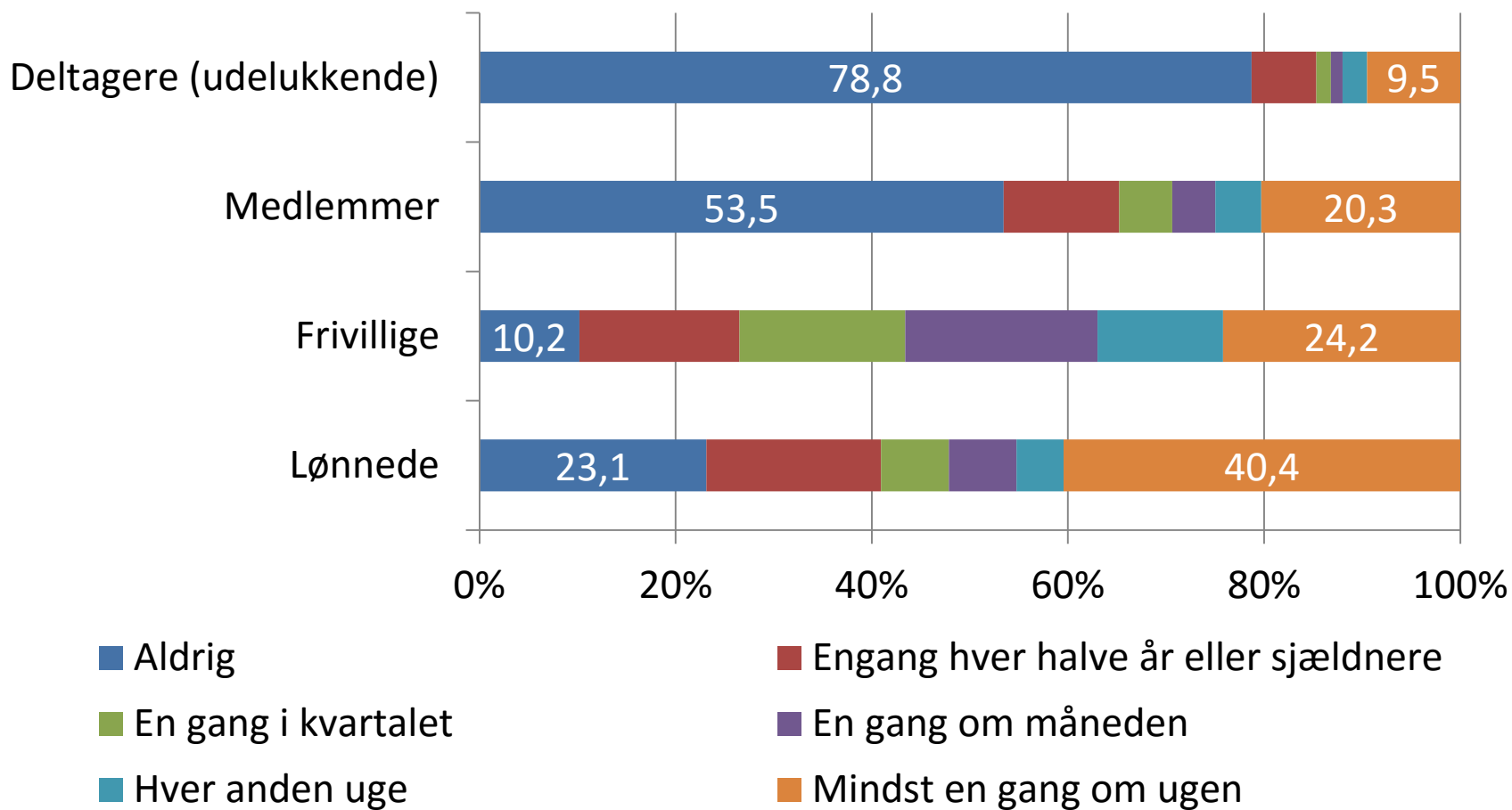
Kan idræt og korsang være folkeoplysning?

- I finere folkeoplysende kredse rynkes der lidt på næsen af det.
- Men det forsvares med, at det jo ikke så meget handler om, hvad læreren, trænere eller dirigenten fortæller eller gør, men om samværet og samtalen mellem deltagerne – for det er her, den folkelige oplysning finder sted.

Andel som snakker eller har samvær med andre i foreningen / aftenskolen

Andel som snakker eller har samvær med andre i foreningen / aftenskolen

Folkeoplysning er
'selvstyre' i form af
aktivitet som frivillige
står for

De som arbejder frivilligt .....

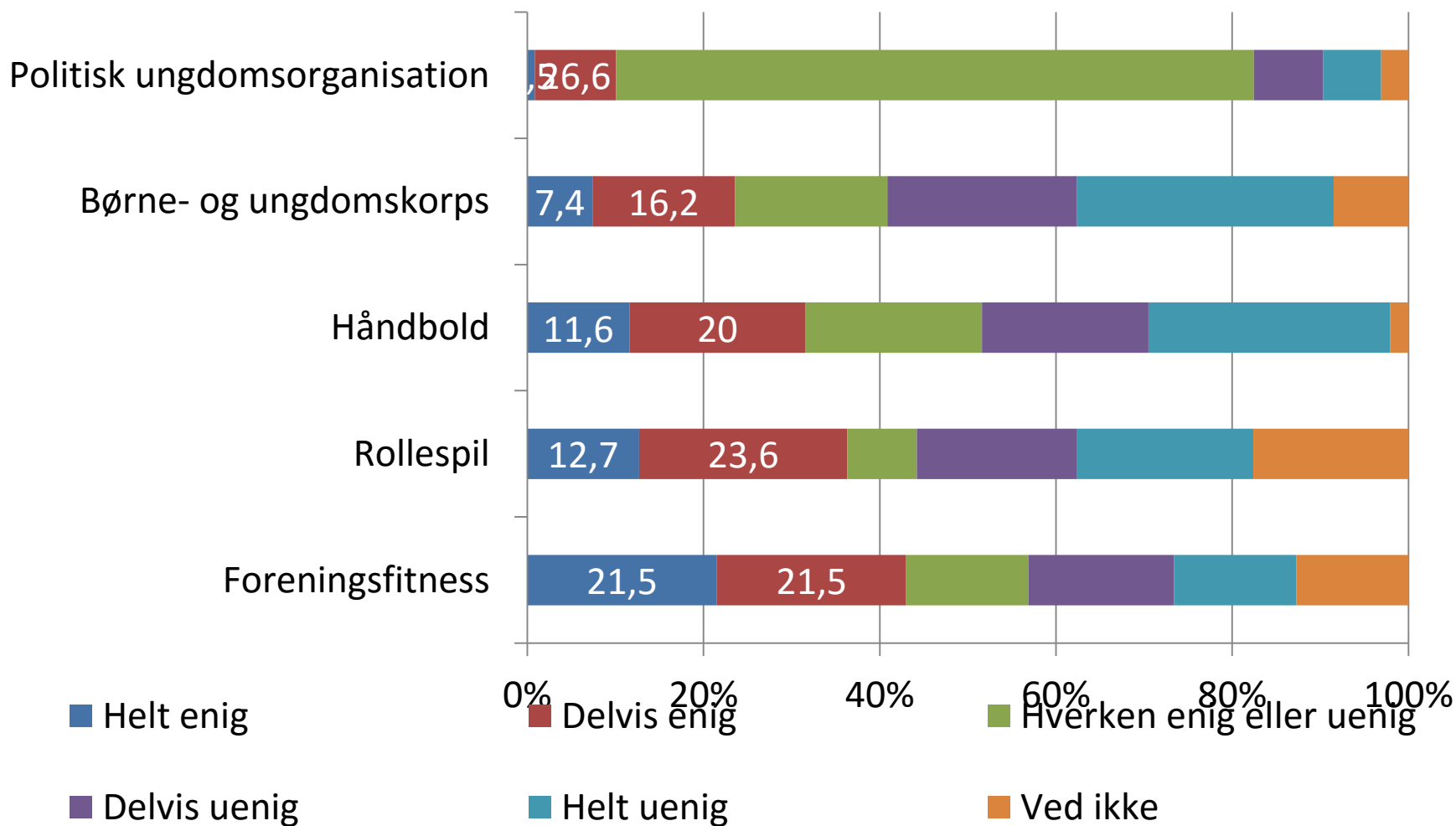
- er mere aktive i 'det lille demokrati' (foreningen mv.)
  - Medansvar for aktiviteter
  - Deltage i møder, generalforsamling mv.
  - Deltage i det sociale
- men det giver også et 'løft' til deltagelsen i 'det store demokrati'
  - politisk interesse
  - social tillid til andre

Gør foreningsformen en
forskkel for de unges
forhold til foreningen?

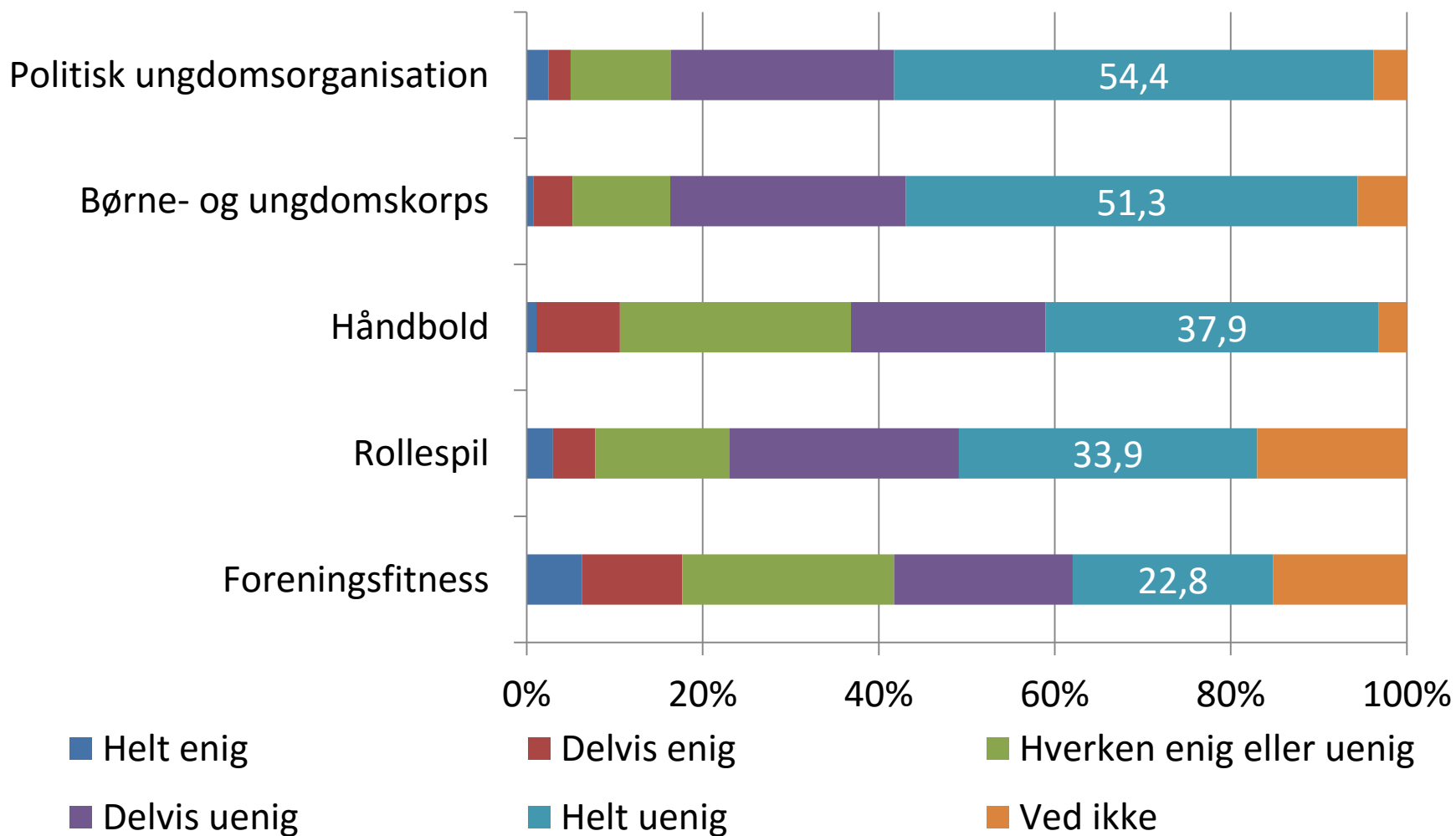
Foreløbige resultater af
igangværende
undersøgelse

'EXIT': Hvis foreningen ikke lever op til mine forventninger, finder jeg et andet sted at dyrke min interesse (pct.)

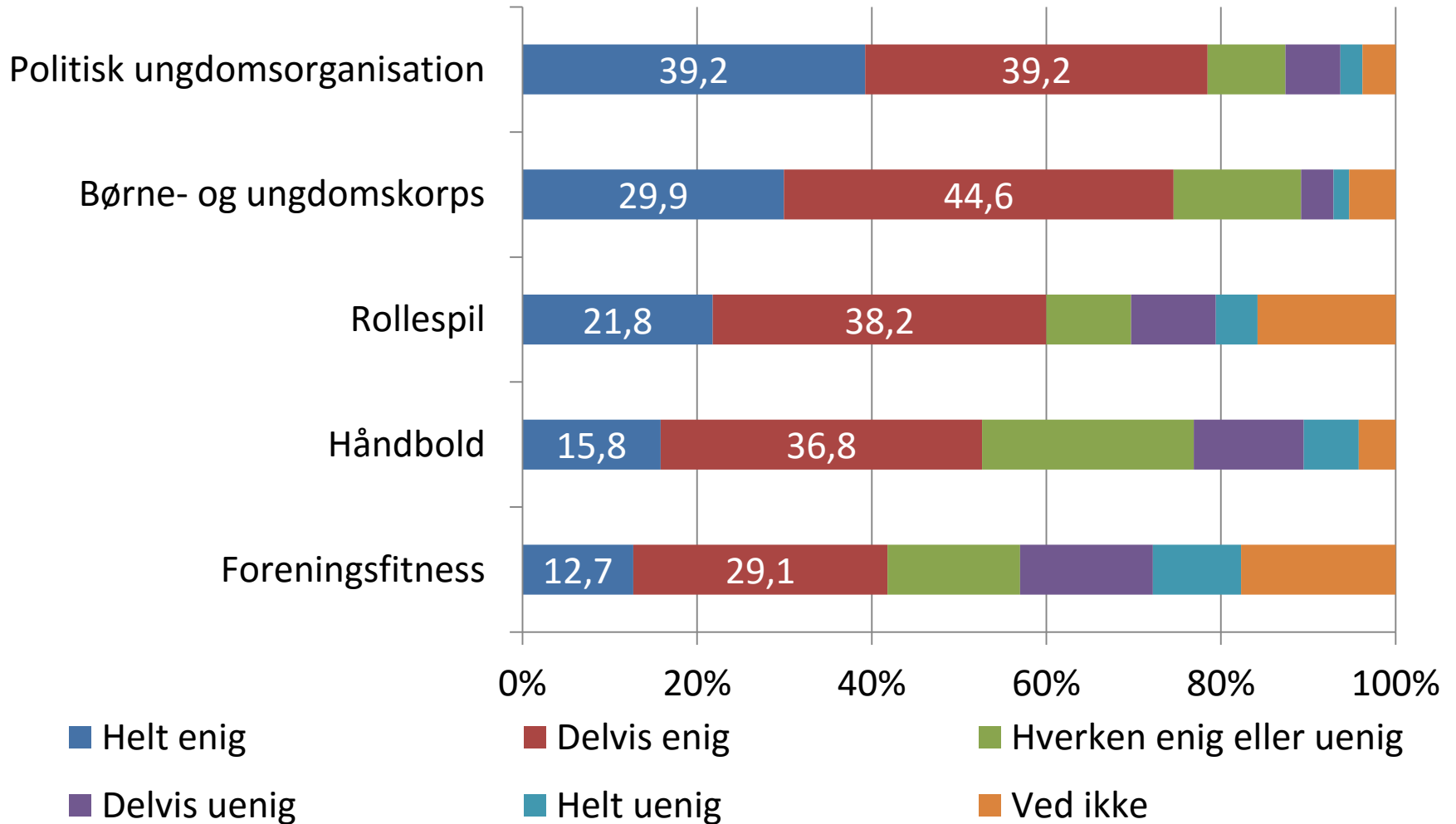

'EXIT': Hvis jeg bliver utilfreds med foreningen melder jeg mig hellere ud end jeg forsøger at ændre foreningen (pct.)

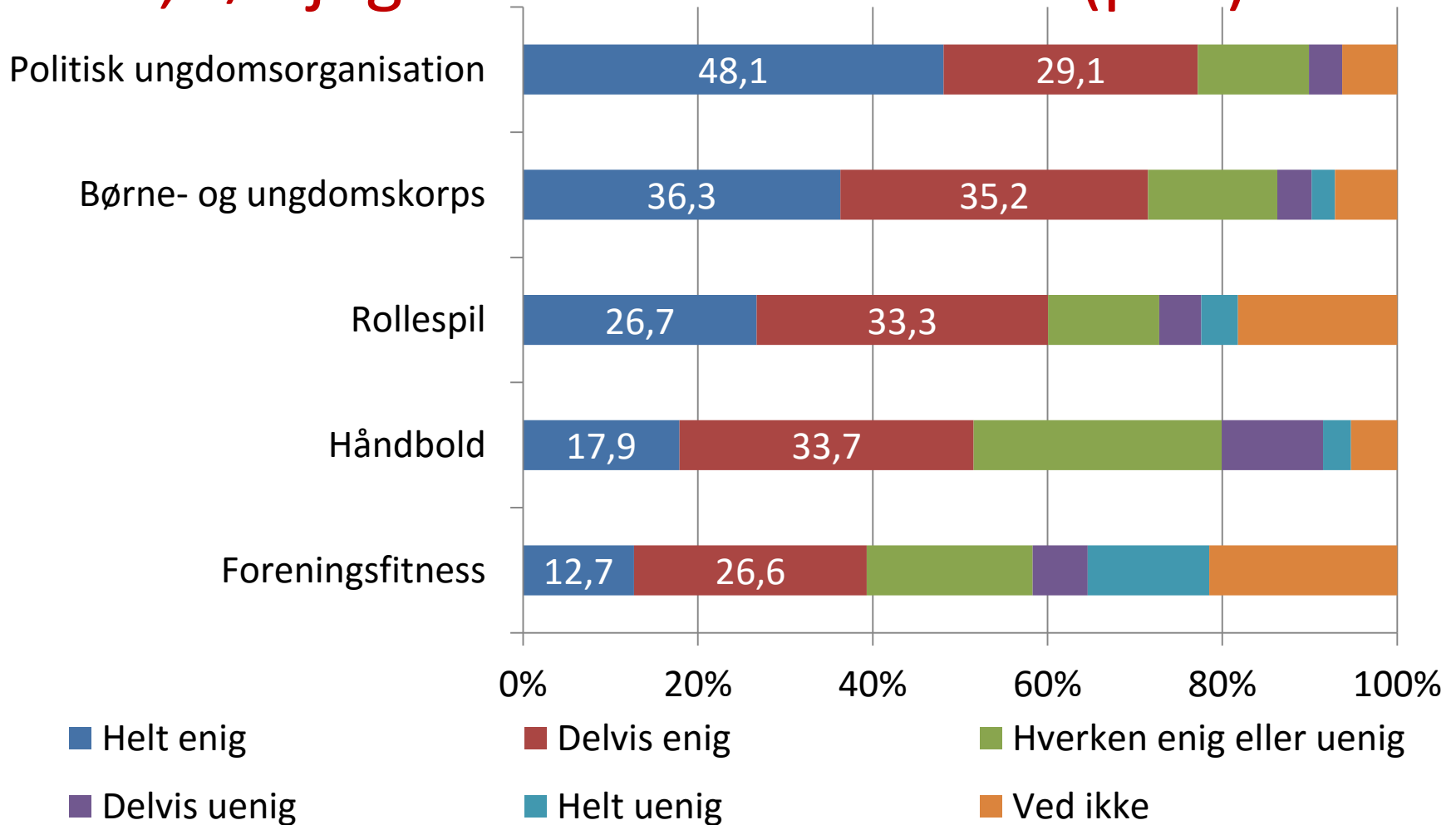

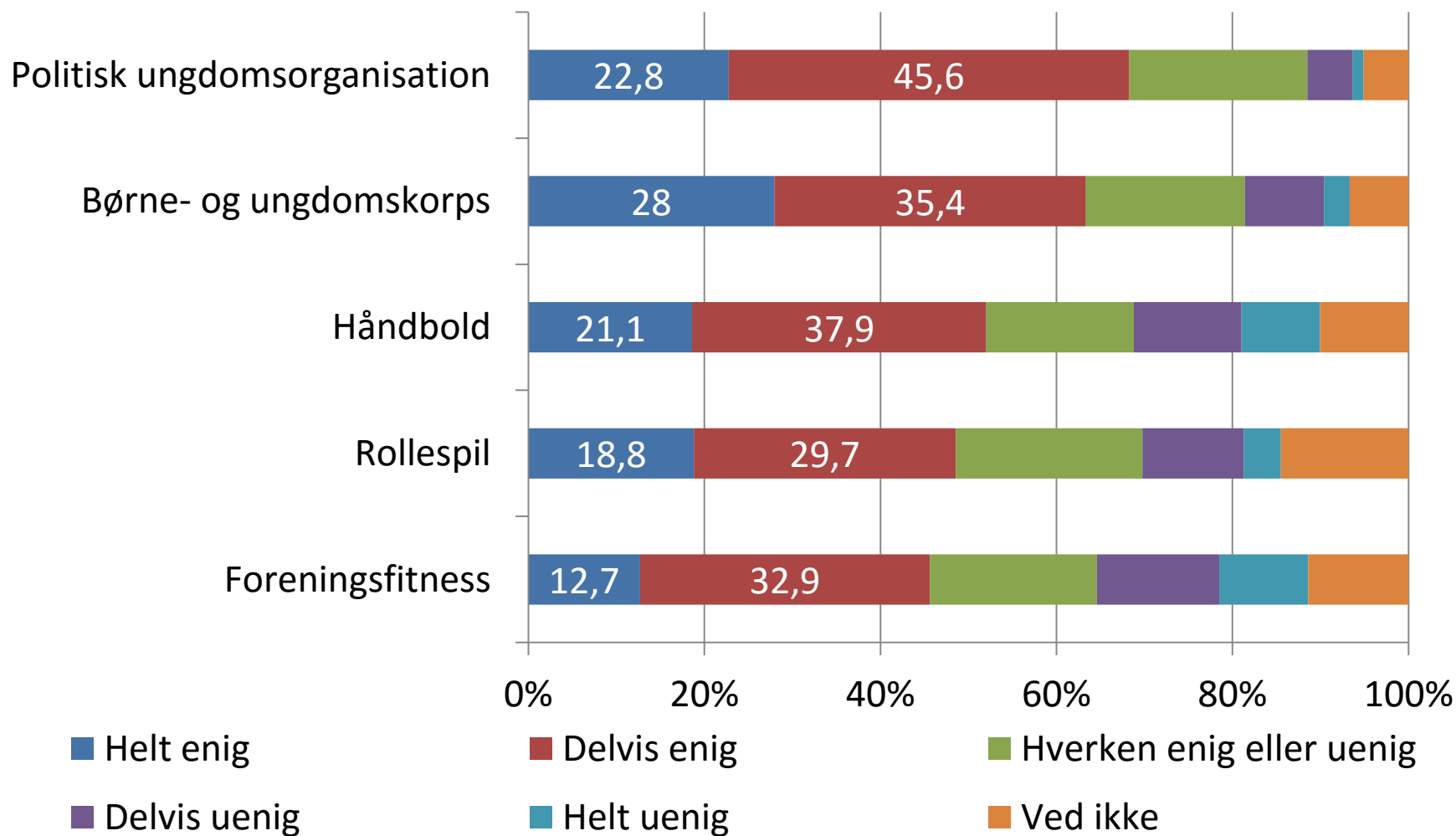
'VOICE': Hvis jeg bliver utilfreds med foreningen, forsøger jeg at få indflydelse på den for at ændre på forholdene (pct.)

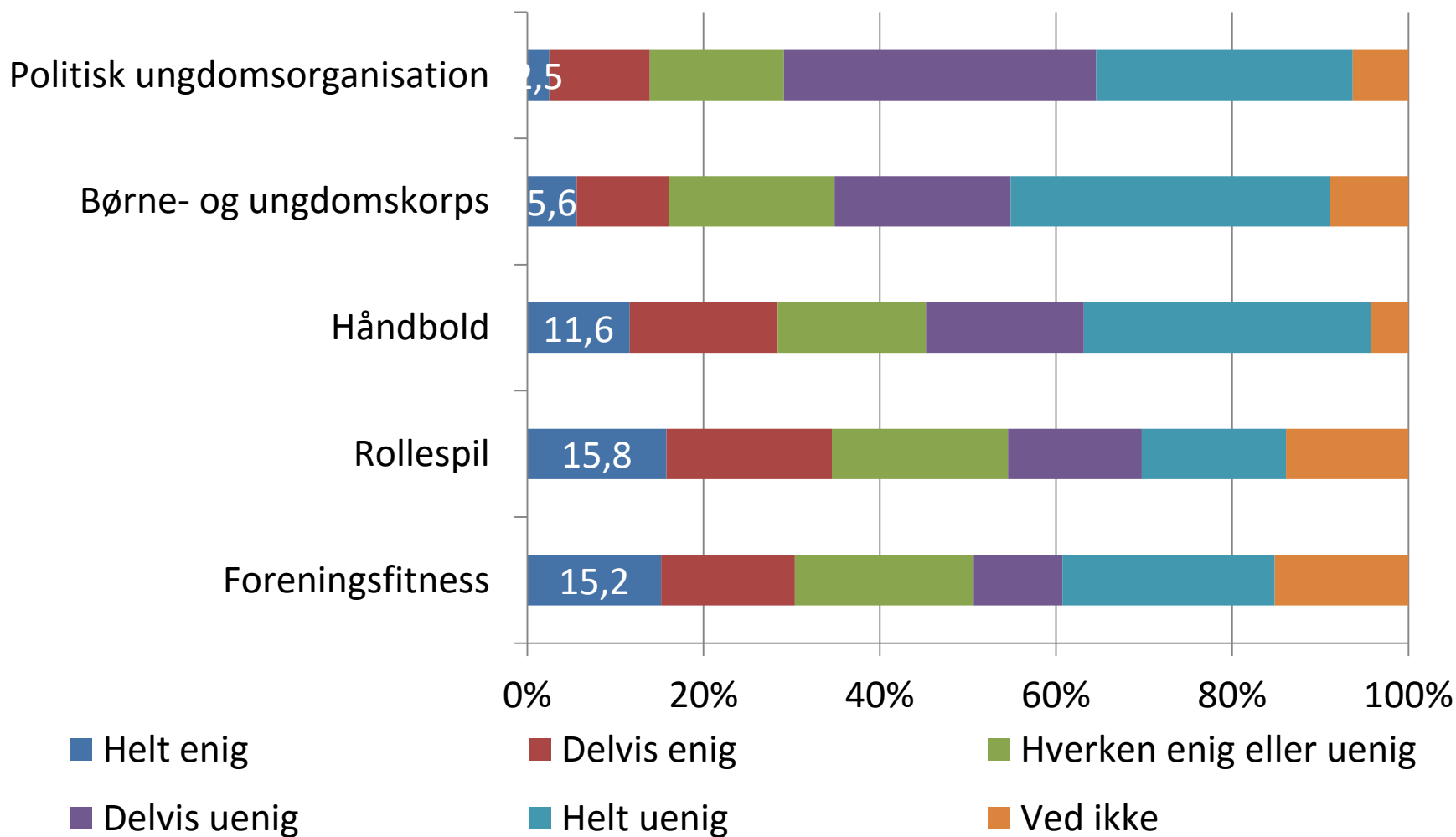
‘VOICE’: Hvis foreningen ikke lever op til mine forventninger, forsøger jeg aktivt at ændre på dette, før jeg finder et andet sted (pct.)

‘LOYALTY’: Selv om jeg bliver utilfreds med foreningen, vil jeg forblive medlem (pct.)

'LOYALTY': Jeg ville ligeså gerne dyrke min interesse i en anden forening, hvis den kunne tilbyde det sammen som min nuværende (pct.)

Diskussion

Er folkeoplysning et ufolkeligt begreb?

- Meget få bruger i dag begrebet
- Endnu færre kan bare så nogenlunde redegøre for, hvad det handler om.
- En undersøgelse af foreninger fra 2010 viste, at det kun var 7 pct. af idrætsforeningerne og 17 pct. af fritids- og kulturforeningerne, som svarede, at foreningen bl.a. bygger på værdierne i 'folkelig oplysning'

Flere 'aktive' eller flere 'medlemmer'?

- Hvis formålet for foreninger og folkeoplysning er at fremme demokratisk deltagelse, så må foreninger og organisationer interesse sig for, hvordan man deltager, og hvordan man er aktiv.
- En bestræbelse på at få flere medlemmer eller deltagere ('kunder') med sigte på andre relevante mål kan betyde, at den demokratiske 'effekt' forringes.
- En bestræbelse på at styrke involveringen i foreningen / aftenskolen (som 'medlem' og 'frivillig') for at fremme den demokratiske 'effekt' kan være på bekostning af antal deltagere

Blev 'barren lagt for højt'?

- Det nugældende formål for aktiviteter, der får støtte efter Folkeoplysningslovens regler blev indført ved den seneste større revision af loven
- Oprindeligt tog loven sigte på støtte til 'meningsfuld fritidsbeskæftigelse' og 'kvalificering i fritiden'

Krav til organiseringsformen?

Hvorfor stiller Folkeoplysningsloven ikke krav om, at den folkeoplysende voksenundervisning skal være 'demokratisk opbygget' og 'bygge på aktivt medlemskab', som det kræves af folkeoplysende foreninger inden for idræt, børne- og ungdomskorps mv.?

Hvordan skabe større involvering?

- Hvordan kan aktiviteterne og undervisningen i højere grad tage udgangspunkt i deltagerens hverdag, livssituation, problemer og interesser?
  - Det adskiller folkeoplysning fra formel uddannelse
  - Vi ved at man lærer bedst, når undervisningen tager udgangspunkt i det som opleves som meningsfuldt og anvendeligt
- Hvordan kan man i højere grad engagere og involvere deltagerne og medlemmerne i aktiviteten og undervisningen, så de ikke bare er 'nyder' af aktiviteterne men også 'yder' til deres indhold og gennemførelse.